

Vrystaat; Teelaarde van Groot Generaals

Genl maj Dirk Marais*

Mens hoor nie meer so dikwels soos vroeër dat iemand met sy of haar provinsiale herkoms spog nie. Wat egter wel voorkom is dat iemand wat uit gelukkigheid en tevredenheid uitbundig raak, sommer maklik, en sonder vrees vir aanstoot gee, "VRYSTAAT(!)" sal uitgil, of so 'n persoon nou 'n Vrystater is of nie. Sulke uitroepe word sonder uitsondering gelate as prettigheid aanvaar, selfs op Nuweland en Ellispark.

Hoewel Vrystaters oor die algemeen, miskien met uitsondering van 'n paar dinge soos rugby, nie geneig is om hulle provinsiale beuels te blaas nie, is hulle soms soos weerlig en word hulle raakgesien vanweë hulle besondere prestasies op vele terreine van die samelewing, veral as diplomate in die algemeen en soldate in die besonder.

Die Vrystaat se mans speel naamlik 'n merkbaar groter rol in die SA Weermag as wat algemeen besef word. 'n Ontleding van die aantal Vrystaters wat byvoorbeeld tot topbestuursvlak gevorder het bring interessante feite aan die lig.

Dit is veral in die SA Leër dat die Vrystaters nog steeds hulle merk maak. Van die 28 dienende Leërgeneraals is 7 Vrystaters. Dus 25%.

Kyk ons na 'n paar bevolkingsensus-uitslae dan blyk dit dat manlike blankes in die Vrystaat slegs 9% van die RSA se manlike blankes in 1960 uitgemaak het. Hierdie persentasie het selfs gedaal tot 8% in 1970 en 7,3% in 1980. Dit beteken dat die besetting van generaalsposte deur Vrystaters in die Leër drie en 'n half keer hoër is as wat met proporsionele besetting die geval sou wees. Dat dit nie 'n eenmalige en kortstondige uitsondering is nie, blyk uit die feit dat van die Leërgeneraals wat reeds afgetree het maar nog op die Staandemagreserwe dien, Vrystaters bykans vyf keer meer is as wat die geval sou wees indien Vrystaters slegs 'n proporsionele aandeel van generaalsposte in die Leër die afgelope dekades sou beklee het.

In die SA Lugmag en SA Vloot sowel as die SA Geneeskundige Diens sien dié situasie egter heeltemal anders uit. Van die huidige dienende generaals in die Lugmag is daar nie 'n enkele Vrystater nie. Maar in die geskiedenis van die

Genl maj Dirk Marais

Lugmag het verskeie Vrystaters egter groot rolle gespeel.

Die SA Vloot hou egter die rekord vir die minste Vrystaters in sy topgeledere. Daar is tans nie een enkele dienende admiraal wat homself 'n Vrystater kan ag nie. So ook is daar geen Vrystaters onder die admiraals in die Staandemagreserwe nie.

Wat die Geneeskundige Diens aanbetref, is die situasie maar dieselfde, met die belangrike uitsondering dat die Hoof, Lt genl Niel Knobel, 'n ware Vrystater is, al is hy nie daar gebore nie. Hy is naamlik in Edinburgh, Skotland, gebore toe sy geneesheervader, wat in diens van die Vrystaatse NG Sending was, daar in tropiese siektes gaan spesialiseer het nadat sy moeder by die dood omgedraai het aan swartwaterkoors wat sy in Malawi opgedoen het. Aan moeders-knie en in sy skooljare op Bethlehem is die Vrystaat-stempel duidelik op hom afgedruk.

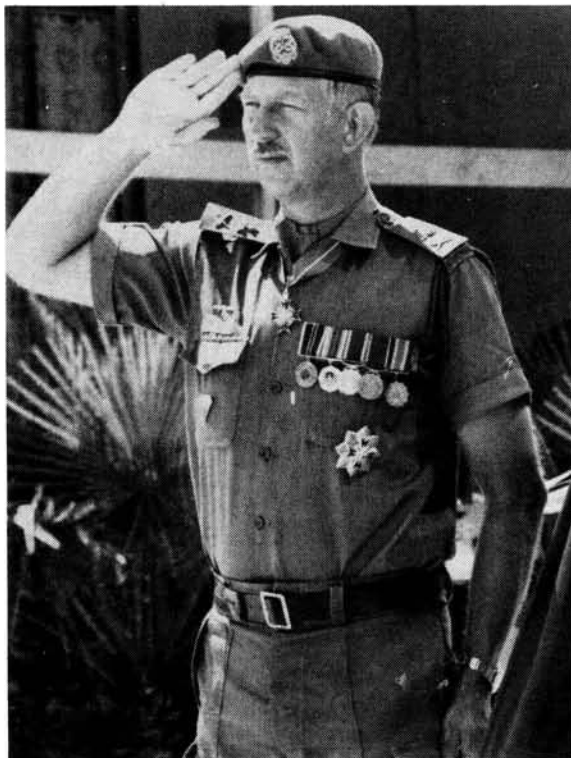
Om terug te keer tot die hoë voorkoms van Vrystaters in die topgeledere van die Weermag, moet 'n mens tog die vraag beantwoord of kwaliteit darem in dieselfde verhouding as getalle 'n kenmerk van die Vrystaters in die Weermag is.

Die vraag word eerstens positief beantwoord deur die feit dat hier slegs melding gemaak word van mense wat deurgedring het tot die geleedere van generaals. Die hoë getalverhouding impliseer dus ook in 'n mindere of meerdere mate kwaliteits-eienskappe.

Die vraag kan egter verder beantwoord word deur in te gaan op tipe poste waarvoor hierdie manne oor die jare heen geskik bevind is en in aangestel is. Kom ons kyk na die verhouding van Vrystaters teenoor ander in bevelsposte.

Die enigste Vrystater-generaal in die SA Geneeskundige diens beklee ook die enigste bevelspos op generaalsvlak.

Ook die huidige Hoof van die Leër, Lt genl Georg Meiring is 'n Vrystater uit Ladybrand se wêreld waar hy as boerseun grootgeword het.

Lt genl Georg Meiring, 'n Ladybrander uit die jaar 1939, het sy M. Sc. (Fisika) in 1962 aan die Universiteit van die O.V.S. verwerf. Nadat hy 'n tegniese stafdikursus in Engeland in 1965 meegemaak het, het hy grootliks bygedra tot die modernisering van telekommunikasie in die S.A. Weermag. Sy landelike agtergrond maak dat hy vir ander mense omgee, en dat daar maklik in 'n span met hom saamgewerk kan word. Sy breë ondervinding as leier op die gebied van elektroniese oorlogvoering het hom besonder goed voorberei vir die belangrike poste wat hy as generaal beklee het. Hy was naamlik bevelvoerende generaal van die S.W.A. Gebiedsmag en ook van Kommandement Verre-Noord. Hy was twee keer adjunkhoof van die S.A. Leër en is tans hoof van die Leër. Hy glo dat mens moet werk om te wen

En genl Jannie Geldenhuys, 'n gebore Kroonstadter en opgegroeï in Bethlehem, was Hoof van die SA Weermag.

Genl Geldenhuys is 'n gebore Kroonstadter en 'n produk van die Hoërskool Voortrekker op Bethlehem. Hy het besonder baie gedoen om mens tot mens kommunikasie in die S.A. Weermag te bevorder. Sy innemende geaardheid en opregte belangstelling in mense onder sy gesag, is in harmonie met invloede uit sy kinderdae. Hy geniet hoë agting van almal wat met hom in aanraking kom. Selfs die Minister van Verdediging, genl Magnus Malan, beskryf hom as "buitengewone mens en 'n fyn filosoof-diplomaat". Sy suksesse as bevelvoerende generaal van die S.W.A. Weermag, Hoof van die Leër en Hoof van die Weermag moet toegeskryf word aan sy vermoë om saam te werk en ander in spanpogings te betrek en te lei. Boekstaving van sy bydrae tot vrede in Suidwes-Afrika en Suid-Afrika sal nuttig wees

Van die vyf hoogste bevelsposte in die SA Weermag word drie dus deur Vrystaters beklee. Dit is 60%.

Benewens die bg. hoogste vyf poste is daar nog vier ander bevelsposte in die SA Weermag wat op generaals- of admiraalsvlak beklee word. Van hulle word tans 'n verdere twee, d.w.s. 50%, deur Vrystaters beset. Genl maj Wessel Kritzinger is die bevelvoerende generaal van Kommandement Witwatersrand. Hy is gebore in Harrismith en het skoolgegaan in Bethlehem.

Hy is die tweede bekleër van hierdie pos sedert die opgradering daarvan tot generaalsvlak. Die eerste bekleër was ook 'n Vrystater, nl genl maj

Joffel van der Westhuizen, ook 'n gebore Kroonstadter.

Die tweede ander bevelspos wat deur 'n Vrystater beset word, is dié van die Adjunk-hoof van die Leër. Hierdie pos wat in 1983 geskep is, is sedertdien oorwegend deur Vrystaters beklee. Die eerste was genl maj Georg Meiring wat dit beklee het tot September 1983. Hy is opgevolg deur nog 'n Vrystater, genl maj Dirk Marais wat die pos beklee het tot sy aftrede in Oktober 1987. Die pos is daarna vir twee kort tydperke van gesamentlik een jaar deur nie-Vrystaters beklee, nl. genl majs Witkop Badenhorst en Len Meyer. In Maart 1989 is genl maj Meiring vir die tweede keer in die pos aangestel tot Februarie 1990 toe hy Hoof van die Leër geword het, en deur genl maj Van der Westhuizen opgevolg is, wat die pos tans beklee.

Net soos Kommandement Witwatersrand is die bevelvoerende generaalspos te Kommandement Verre-Noord, toe dit vir die eerste keer in September 1983 te Pietersburg geskep is, deur 'n Vrystater beklee. Hy was genl maj Charles Lloyd, wat op Trompsburg in die Vrystaat gebore is. Hy is in Januarie 1987 deur nog 'n Vrystater opgevolg, nl genl maj Georg Meiring, die huidige Hoof van die Leër.

Hoewel Vrystaters binne die SA Leër in generaalsposte, in teenstelling met ander weermagsdele, tans nog dik gesaai is, spog die SA Lugmag hoofsaaklik met Vrystater-rekords uit die verlede.

Nie minder nie as vier van die vorige hoofde van die SA Lugmag was gebore Vrystaters, terwyl 'n vyfde homself graag as Vrystater ag. Eerste was Sir Pierre van Ryneveld, gebore te Senekal in 1891 en gematrikuleerd aan Grey Kollege, Hy en maj Quintin Brand was die eerste vlieëniërs wat van Engeland na Kaapstad gevlieg het in 1920. Daarna het hy Direkteur van Lugdienste geword met die opdrag om die SA Lugmag tot stand te bring. In 1927 het hy die eerste valskermsprong in Suid-Afrika uitgevoer en in 1928 'n rekordtyd van 6 ure 55 minute vir die eerste ononderbroke vlug tussen Kaapstad en Pretoria opgestel. Tweede was Lt genl Kalfie Martin, in Bloemfontein gebore op 10 Junie 1910 en ook skoolgegaan op Grey Kollege. Hy was Hoof van die Lugmag van Mei 1965 tot Desember 1968.

Lt genl Bob Rogers, gebore op Warden en skoolgegaan op Ladybrand, was Hoof van die Lugmag van Maart 1975 tot November 1979.

Lt genl Bob Rogers is in 1921 gebore op Warden en het skoolgegaan op Ladybrand. Met sy Engelse agtergrond het hy hier geleer om die Afrikaner te verstaan. Dit het vir hom baie praktiese waarde gehad in sy latere lewe, deurdat dit hom gehelp het om ware Suid-Afrikaner te wees. Hy het in 1940 by die Weermag aangesluit omdat hy graag wou vlieg. Hy het deelgeneem aan Wêreldoorlog II en ook aan die Koreaanse Oorlog. Hy glo dat dit makliker is om 'n doel te bereik as jy dit saam met ander in 'n span aanpak. Elkeen in 'n span moet 'n spesialis in sy eie reg wees. Hy glo dat hierdie resep ook sal werk vir die groot uitdagings in die nuwe Suid-Afrika

Lt genl Mike Muller, die Vrystater wat nie daar gebore is nie, maar in sy kleuter- sowel as sentrale hoërskooljare een geword het, was Hoof van die Lugmag van einde 1979 tot 1984.

Lt genl Denis Earp, 'n gebore Bloemfonteinër en ook 'n Grey Kollege-man was Hoof van die Lugmag van 1984 tot met sy aftrede in 1988.

Sonder om volledig te probeer wees kan ons die kwessie van kwaliteit van die Vrystaters se bydrae op militêre gebied ook buite die RSA kontroleer. As ons Suidwes-Afrika as steekproef neem, vind ons dat al die bevelvoerende generaals van die Suidwes-Afrika Gebiedsmag, sedert die pos in 1977 geskep is, tot met onafhanklikheid, een honderd persent deur Vrystaters gevul is. Vier in 'n ry. Eerste was genl maj Jannie Geldenhuys van Augustus 1977 tot Oktober 1980 toe hy as Hoof van die Leër aangestel word. Daarna volg genl maj Charles Lloyd tot

Lt genl Mike Muller, 'n produk van die Hoërskool Sentraal in Bloemfontein het in 1951, pas nadat hy as vevlieënier gekwalifiseer het, aan die Koreaanse oorlog deelgeneem. Sy Mustang-vliegtuig is diep agter die vyandelike linies afgeskiet. 'n Valskermsprong het hom gered, waarna hy baie benoude ure moes deurbring voordat 'n Amerikaanse helikopter hom opgepik het. As Hoof van die Lugmag van 1979 tot 1984 was hy bekend vir sy deelnemende bestuurstyl, iets wat baie kenmerkend is van die meeste Vrystaters in topgeledere.

Lt genl Denis Earp is 'n gebore Bloemfonteiner en 'n Grey Kollege-produk. Hy glo dat sy opvoeding in 'n dubbel-medium skool daartoe bygedra het om hom as lugmagman te help om maklik met die leër saam te werk en wesentlik by te dra tot die wen van die oorlog in Suidwes-Afrika sowel as in die RSA. Reeds vroeg in sy militêre loopbaan het hy oorlogsondervinding in Korea opgedoen toe sy vevliegtuig agter die vyandelike linies afgeskiet is en hy krygsgevangene geneem is. Sy wil om te lewe het hom gehelp om die kommunistiese mishandeling van krygsgevangenes wat weier om met hulle saam te werk, te oorleef

Augustus 1983 en na hom is dit genl maj Georg Meiring tot 1986. Hierdie belangrike fase in die geskiedenis word afgesluit deur genl maj Willie Meyer uit Rouxville se wêreld wat die laaste bekleër van die pos was tot Suidwes-Afrika onafhanklik geword het op 21 Maart 1990.

Die voorafgaande feite is voorwaar bevestiging dat die Vrystaters, wat gevorder het tot generaalsrange, se diens van so 'n gehalte was dat hulle vêr buite verhouding in belangrike bevelsposse aangestel is.

Vir die bevelvoerende generaals van die SWA Gebiedsmag, was dit nie net altyd 'n geval van bevel voer oor ondergeskikte magte nie. Samewerking met die gebiedsowerheid het hoë eise t.o.v. begrip vir ander se probleme en diplomatie gestel.

Die feit dat hulle daartoe kon bydra om deur

militêre suksesse 'n klimaat te skep waaruit politici vrede kon bewerkstellig, is bewys daarvan dat hulle die militêre sowel as die burgerlike toetse geslaag het. Hulle, en al die magte wat onder hulle gedien het, verdien terdeë die erkenning wat die Staatspresident en die Ministers van Buitelandse Sake en Verdediging by geleentheid in uitsprake aan hulle en hulle ondergeskikte magte gegee het.

'n Verdere bewys van die bekwaamheid van hierdie Vrystaters is dat genl Geldenhuys daarna ook as Hoof van die Leër en daarna as Hoof van die Weermag aangestel is, en dat genl maj Lloyd eventueel as Sekretaris van die Staatsveiligheidsraad aangestel is, en dat Lt genl Meiring die leiding van die Leër kon oorneem.

Oor die rol wat genl Geldenhuys gespeel het, het die Minister van Verdediging, genl Magnus Malan hom tydens die Honoris Crux-parade voor

Lt genl Charles Lloyd is een van verskeie Trompsburgers wat hulle merk in die S.A. Weermag gemaak het. Hy was onkreukbaar in sy strewe na deeglikheid en dit het daartoe bygedra dat hy goeie insig in die werking en ontplooiing van kommunistiese en vyandelike strategieë ontwikkel het. Dit het hom in staat gestel om waardevolle wenbydraes te lewer as bevelvoerende generaal van die S.W.A. Gebiedsmag en Kommandement Verre-Noord en Sekretaris van die Staatsveiligheidsraad

die Pretoriase Stadsaal op 30 Junie 1990 soos volg uitgelaat: "Noudat ek hulde gebring het aan ons soldate, sonder ek een uit. Dit is die H SAW, genl Jannie Geldenhuys. Inderdaad kondig ek met 'n seer gemoed aan dat hy op 31 Oktober die tuig neerlê. Dan verstryk sy dienskontrak. Hy tree dan uit na 36 jaar van diens aan die SAW. Dit was en is steeds voortrefflike, onbaatsugtige, getroue en toegewyde diens deur 'n professionele soldaat, 'n buitengewone mens en 'n fyn filosoof-diplomaat."

Maar dit is nie net in bevelsposte dat Vrystater-generaals aangestel is nie; hulle is op generaalsvlak ook in belangrike stafposte aangestel, meesal nadat hulle bevelsposte op die rangvlakke van kommandant tot generaal-majoor beklee het. 'n Ontleding hiervan sou ook verdere bevestiging bring van die kwaliteit van diens van ons Vrystaters; ons volstaan egter met twee voorbeelde. Lt genl Raymond Holtzhausen, 'n gebore Bloemfonteiner, en ook 'n Grey Kollege-man, het sy militêre loopbaan afgesluit as Hoof van Staf Personeel van die SA Weermag nadat hy vroeër Bevelvoerder van die Infanterieskool

was en later ook een van die slegs twee generaals was wat as bevelvoerende generaal 1 SA Korps gedien het. En Lt genl Bisch Bisschoff, ook 'n Trompsburger soos genl Lloyd, is tans Hoof van Staf Operasies nadat hy al vyf bevelsposte beklee het, nl as bevelvoerder Artillerieskool, bevelvoerder 2 Militêre Gebied (SWA), bevelvoerder SA Leërkollege, bevelvoerder Noord-westelike Kommandement en bevelvoerende generaal van Kommandement Oos-Transvaal.

Lt genl Raymond Holtzhausen is 'n Bloemfonteiner en 'n Grey Kollege-produk. Hy glo dat sy vorming in 'n dubbel-medium skool daartoe bygedra het dat hy altyd net sy beste wou gee, en maklik met ander kon saamwerk. Hy het by kerslig studeer en moes daagliks 34 km skool toe en terug per fiets aflê

Niemand sal maklik van my verskil nie as ek opmerk dat Vrystaters goed vaar in die Weermag, veral ook waar diplomاسie 'n vereiste is. Afgesien van militariste wat in hierdie opsig uitmuntend gevaar het, is daar ook nog drie vorige staatspresidente, mnre P.W. Botha, Jim Fouche en Blackie Swart, wat Vrystaters was en wat nie sonder diplomatieke vaardighede soveel sukses

sou behaal het nie. En wat van regter Theunis Steyn, wat vanweë soortgelyke bewese eenskappe 'n baie suksesvolle Administrateur-generaal van Suidwes-Afrika uitgemaak het? En advokaat Eric Louw, "patriotiese diplomaat wat Suid-Afrika met die hart van 'n leeu teen die hele wêreld verdedig het"?

Dat die Vrystaat reeds in die vroeër verlede militariste opgelewer het wie se invloed tot ver buite die provinsie gegeld het, blyk uit 'n studie van enkele beroemdes.

Onder Suid-Afrika se voorste militêre leiers in Wêreldoorlog II was daar vier generaals wat as baie belangrik vir Suid-Afrika se deelname aangesien word, omdat hulle die bevelhebbers van Suid-Afrikaanse divisies in operasies teen die vyand was. Twee van hulle, nl genl George Brink en genl Dan Pienaar was gebore Vrystaters: d.w.s. 50%. En dit terwyl genl Pierre van Ryneveld, die Vrystater wat die SA Lugmag begin het, sedert 1933 hoof van die generale staf en in Wêreldoorlog II opperbevelvoerder van die Unie-Verdedigingsmag was.

Genl Sir Pierre van Ryneveld is gebore op Senekal in 1891 en het aan Grey Kollege gematrikuleer. Hy het deelgeneem aan die eerste vlug van Engeland na Kaapstad in 1920 en het die eerste valskermssprong in Suid-Afrika uitgevoer in 1927 en die eerste ononderbroke vlug van Kaapstad na Pretoria in 1928 voltooi in 'n rekordtyd van 6 ure en 55 minute. Hy het die S.A. Lugmag tot stand gebring en was Hoof van die Generale Staf en Opperbevelhebber van die Unie-Verdedigingsmag tydens die Tweede Wêreldoorlog

Genl Brink, wat op Jagersfontein gebore is, het sy skoolopleiding in 1908 aan Grey Kollege voltooi. Hy het in die Eerste Wêreldoorlog aan die Suidwes-Afrika veldtog onder genl Smuts deelgeneem en so ook aan die Oos-Afrika veldtog. Tydens die Tweede Wêreldoorlog het hy suksesvol as divisiebevelvoerder onder Britse opperbevel in Oos-Afrika en later in Noord-Afrika geopper.

Genl George Brink

Genl Dan Pienaar, 'n gebore Ladybrander, het reeds op sewejarige leeftyd besluit om soldaat te word vanweë die goeie indrukke wat die Engelse soldate tydens die Tweede Vryheidsoorlog op hom gemaak het toe hy weens 'n ernstige bylwond drie maande lank ernstig siek was, en in die militêre hospitaal op Fort Napier verpleeg is. Dit het gebeur ten spyte van die feit dat hy uit 'n egte boerefamilie stam en dat sy vader en twee ouer broers onder genl Louis Botha teen die Engelse geveg het. Hy het hom later tydens die Eerste Wêreldoorlog in Suidwes-Afrika en Oos-Afrika onderskei en toe weer in Noord-Afrika as bevelvoerende generaal van 1 SA Divisie in 1942 tydens die Tweede Wêreldoorlog.

Genl Dan Pienaar

Genl Koos de la Rey, gebore naby Winburg in 1847 het deelgeneem aan die Basoetoe-oorlog en die Sekhukune-veldtog. Alhoewel hy gekant was teen die verklaar van die Tweede Vryheids-oorlog het hy uit pligsbesef deelgeneem en homself onderskei as 'n uitstaande militêre leier. Soos genl De Wet was hy 'n meester in die kuns van taktiek wat spoed en verrassing behels het. Ook as politikus het hy sy merk gemaak as lid van die Transvaalse Parlement, die Nasionale Konvensie, die Unie Senaat en die Verdedigingsraad.

Genl Christiaan de Wet, gebore naby Dewetsdorp in 1854, is daarvoor bekend dat hy 'n progressiewe uitkyk op die lewe gehad het. Dit het hom in staat gestel om situasies en terreine tot sy voordeel te benut en om 'n legende in guerrilla-oorlogvoering te word. Op politieke terrein is hy verkies tot die Vrystaatse en Transvaalse Volksrade. Hy was vir 'n rukkie tydelik waarnemende president asook kabinetsminister van die Vrystaat. Genl De Wet het soveel agting by sy volksgenote afgedwing dat baie boerseuns na hom vernoem is, deurdat De Wet as voornaam by die ander familienamings ingesluit is, soos Ben De Wet Roos, De Wet Ras, ensovoorts. Benaamings talle huldeblyke wat aan genl De Wet ge-

bring is, word sy roemryke optrede op die slagveld ook in 'n liedjie besing wat in my skooldae in die sangonderrig geleer is.

Met hierdie baie beperkte oorsig kan die teendeel beweer word van diegene wat graag goedig opmerk dat die Vrystaat net daar is om die Kaap en Transvaal uit mekaar te hou. Die Vrystaat dra veel eerder daartoe by om baie meer as die Kaap en Transvaal aan mekaar te bind.

Juis hierdie stelling bring ons by die vraag oor waarom die Vrystaters tot dusver dan so prominent, veral buite die Vrystaat, onvergeetlike bydraes kon lewer.

Om die Vrystaat-verskynsel te probeer verstaan moet mens kyk na die omstandighede wat geheers het toe die huidige en afgetrede generaals op die Staandemagreserwe nog jeugdig was, so 40 tot 70 jaar gelede.

Daar was nie televisie nie, en die radio het pas in sommige huise gekom. Die impak van die gebeurtenisse ver weg in Suid-Afrika en daarbuite het nie die invloed wat skool, ouerhuis en die veld op kinders gehad het, verdring nie. Die omstandighede was dus baie behoudend vir veredeling van lewenshoudings deur ouers en onderwysers.

Vanweë die klein bevolkingsgetalle in dorpe was daar nie afsonderlike Afrikaans- en Engelsmedium skole nie. Kinders van Boer en Brit en Jood het mekaar geken, verstaan en leer verdra. Van kindsbeen af was die kinders meer genaakbaar teenoor ander wat anders is. Dit is 'n goeie voorvereiste vir iemand wat eendag militêre leiding moet neem. Om die waarheid te sê, verskeie generaals wat hierbo gemeld is en deur my geraadpleeg is, bevestig dat die saamleef met ander in die skole en koshuise blywend bygedra het om hulle vir latere leiersposisies voor te berei. So byvoorbeeld het noue kontak wat genls Geldenhuys en Knobel met kinders van die weeshuis op Bethlehem gehad het, hulle blywend met deernis vir hulle medemens vervul, en het dit baie bygedra tot die onverbeterlike men-severhoudings waarvoor beide bekend is.

Ook die generaals wat op Grey Kollege was is dit eens dat hulle opvoeding in 'n dubbelmedium skool hulle aanpasbaar gemaak het, 'n eienskap wat hulle later in hulle militêre loopbane goed te staan gekom het.

Die bogemelde omstandighede is net enkeles

wat tot die gehalte mens bygedra het waarvan sommige oppersoldate geword het.

Om die hoë voorkoms van Vrystaters in die Weermag te verklaar moet die volgende faktore in aanmerking geneem word. Baie van hulle ouers het nog sterk herinneringe aan oorloë gehad waarby hulle of hulle ouers betrokke was. Daar het dus 'n mate van militêre tradisie bestaan. Manne soos genl De Wet het 'n gunstige beeld van die militêr by hulle gelaat. Ook die kadetafdelings van verskeie hoërskole was puik en bekend vir hulle hoë standaarde. Die militêre dissipline wat daar geleer is was 'n aangename voorsmakie van wat soldaat-wees kon behels.

Hoewel dit meesal omstandighede was en nie oorwoë begeertes om soldate te word wat tot die

Vrystaat-prestasie bygedra het nie, het hulle wat in die Weermag beland het, sulke blink loopbane gehad dat mens hulle raaksien, sonder om te kyk, amper soos weerlig.

* Genl maj Dirk Marais, SSAS, SD, SM, wat in 1987 as Adjunk-hoof van die Suid-Afrikaanse Leër afgetree het. Genl maj Marais is, interessant genoeg, ook 'n Vrystater – 'n boorling van Senekal wat op Kroonstad skoolgegaan het. Hy het die graad BA aan die Universiteit van Stellenbosch verwerf waarna hy as verslaggewer by die Kaapse koerant Die Burger gewerk het. In 1955 het hy hom by die Staande Mag aangesluit. Genl maj Marais is die enigste SA Weermag-offisier wat 'n generale stakursus in die Wes-Duitse Weermag bygewoon het.

Redakteursnota:

Die redakteur van Militaria, Eric McPherson, ook 'n gebore Vrystater (Springfontein) en oud-skolier van St Andrews ('n mededinger van Grey College), Bloemfontein, voeg sy "Vrystaat!" hierby.